

Viite Lausuntopyynnön diaarinumero VN/20925/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi työllistymistä edistävästä monilaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta

Asia Loimaan kaupungin lausuntoluonnos TYP-lain muuttamisesta

Lausunto

Loimaan kaupunki yhtyy Varsinais-Suomen TYP-johtoryhmän ja -verkoston lausunnon huomioihin esitetyn TYP-lain säädännön ongelmakohdista.

TYP-lain muutoksessa ei tule korvata sanaa kunta sanalla hyvinvointialue pykälissä 3-7. Hyvinvointialue tulee lisätä lainsäädäntöön uutena toimijana. Näin mahdollistetaan kaikkien kuntien osallistuminen TYP-toimintaan myös vuoden 2023 alun ja TE2024-uudistuksen välisenä aikana.

Muutoksessa vaarannetaan toimiva malli. Muutoksen vaikutuksia ei ole riittävällä tavalla arvioitu ja näin toteutuessaan lainsäädännön uudistus aiheuttaisi väistämättä monilaisen yhteistyön heikkenemisen Loimaalla ja valtakunnallisesti. **Sote-uudistuksen ja TE2024-uudistuksen välivaiheessa** on huomioitava toiminnan jatkuvuus ja uudistusten yhteensovittaminen, joka ei tässä lakiesityksessä toteudu.

Monialaisten suunnitelmien tarkastaminen on määritelty uudessa lainsäädännössä työ- ja elinkeinoviranomaisen vastuulle. Tässä kohtaa lainsäädännöstä on jäänyt kokonaan monialainen työ pois. Lisäksi jos heti ensimmäisellä tapaamisella on tehtävä suunnitelma, miten käy kartoitusjakson, joka on monilaisen työn vaikuttavuuden kannalta keskeisin vaihe asiakkaan palveluprosessissa.

Perustelut kuntien TYP-veloitteen jatkamiselle ovat löydettävissä kuntalaista. Elinvoiman sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien perustehtävä ja sen tavoitteiden huomioiminen on myös monilaisessa työssä erityisen tärkeää. Kunnan rooli olisi näin erittäin hyvin mahdollista huomioida myös lainsäädäntöuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ilman, että kuntien veloitteet nykytilanteesta laajenisivat. Tällä ratkaisulla kyettäisiin turvaamaan kaikkien kuntien tiedonsaantioikeus ja toimijuus monilaisessa työssä. Monialaista palvelua tarvitsevista asiakkaista osa hyötyy kunnan tarjoamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluista osana työhön kuntoutumisen prosessia. Näiden palveluiden tarkoituksenmukainen tarjonta vähentää parhaimmillaan sote-palveluiden tarvetta.

Mikäli kunta jätetään kokonaan siirtymävaiheen uudistuvasta lainsäädännöstä pois, ovat kunnat toisiinsa nähden eriarvoisessa asemassa. Tämä vaikuttaa siihen, minkälaisia palveluita eri kuntien asukkaat saavat. Siirtymävaiheen ratkaisun tulisi tukea TE2024-lainsäädännön uudistuksen etenemistä ja huomioida asiakkaiden saaman palvelun yhdenvertaisuus ja palveluiden joustava jatkuvuus.

Hyvinvointialueen käynnistyessä saattaa viedä pidemmän aikaa ennen kuin työllisyyden yhdyspintoiminnot käynnistyvät. TYP-työ edellyttää tiiviitä yhteyksiä työnantajapuolelle, jotta siirtymät avoimille työmarkkinoille ovat mahdollisia. Lainsäädännön uudistuksessa on merkittävä riski, että nämä yhteydet katkeavat.

Monialainen lainsäädäntö on antanut kunnille nykytilanteessa keinoja työmarkkinatuen kuntaosuuden piiriin kuuluvien asiakkaiden työllisyyden edistämiseen. Tämä on ollut yksi keskeinen peruste alkuperäisen TYP-lainsäädännön valmistelussa. Mikäli lainsäädäntö etenee nykyisen suunnitelman mukaan, jää Loimaa ja Varsinais-Suomessa 18 muuta kuntaa sekä koko maassa noin 2/3 kunnista kokonaan monialaisen työn ulkopuolelle. Työmarkkinatuen kuntaosuus jää edelleen kuntien maksettavaksi, mutta kunnilla ei ole enää mahdollisuutta tai keinoja vaikuttaa kuntaosuuteen.

Mikäli kuntakokeilujen ulkopuolisten kuntien rooli jää vapaaehtoisuuteen perustuvaksi ja siten ilman tiedonsaantioikeutta on vaarana, että tämä johtaa kunnissa irtisanomisiin ja kuntien työllistymistä edistävä työ kuihtuu pois. Ministeriön tulkinta, jonka mukaan TYP-lainsäädännössä kunnalla viitataan ainoastaan sote-palveluihin, on kentälle täysin uusi. Palvelut eivät ole nykytilanteessa rakentuneet tämän tulkinnan perustalle eikä monialaista palvelua säätelevästä lainsäädännöstä ole ollut soveltamisohjetta. On todennäköistä, että lakiuudistuksen myötä monialaisen työn resurssit niukkenevat ja TYP-työ kuntakokeilujen ulkopuolisissa kunnissa ehtii uudistusten välisenä aikana loppua kokonaan. TYP-työn uudelleen käynnistäminen TE2024 uudistuksen toteutuessa on kunnissa työläs ja aikaa vievä prosessi.